

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Ιδεολογία στην Παιδική Λογοτεχνία

Ενότητα 8:

Παιδικό Βιβλίο και Διαπολιτισμική Αγωγή

Αγγελική Γιαννικοπούλου

Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική
Ηλικία (ΤΕΑΠΗ)

Ρατσιστικές αντιλήψεις (1/6)

Οι ρατσιστικές αντιλήψεις είναι βαθιά ριζωμένες μέσα μας.

Στη γλώσσα:

- Μαύρη μέρα.
- Σκούρα τα πράγματα.
- Με μελανά χρώματα.
- Μαύρη μαυρίλα.

[1]

Ρατσιστικές αντιλήψεις (2/6)

Είναι πραγματικά εκπληκτικό ότι οι περισσότερες εκφράσεις που αναφέρονται σε άλλους λαούς είναι μειωτικές!!!

- Μας πέρασες για Αμερικανάκια!
- Γερμαναράς.
- Βαράει γερμανικό νούμερο.
- Αγγλικό χιούμορ.
- Έγινα Τούρκος.
- Τι γυφτιές είναι αυτές!

Ρατσιστικές αντιλήψεις (3/6)

Όπως και μερικά τραγουδάκια που λέγαμε μικροί. Και κάποιες φορές περνούνε χρόνια μέχρι να το αντιληφθούμε!!!

[2]

Ρατσιστικές αντιλήψεις (4/6)

Συμβαίνει βέβαια τα φυλετικά και εθνικά στερεότυπα να είναι μια συνήθης πηγή χιούμορ.

[3]

Ρατσιστικές αντιλήψεις (5/6)

Εάν έπεφτε ένα έντομο στην κούπα του καφέ πώς θα αντιδρούσε;

Άγγλος: Πετάει την κούπα με τον καφέ και φεύγει από την καφετέρια

Σκωτσέζος: Πιάνει το έντομο και το σφίγγει φωνάζοντας «φτύσ' τον καφέ ρε!»

Αμερικάνος: Βγάζει το έντομο και συνεχίζει να πίνει τον καφέ του.

Κινέζος: Τρώει το έντομο και πετάει τον καφέ.

Ισραηλινός: Πουλιάει τον καφέ στον αμερικάνο και το έντομο στον κινέζο. / Φωνάζει ότι οι παλαιστίνιοι του ρίχνουν έντομα στον καφέ. Επανακαταλαμβάνει τη δυτική όχθη και τη Γάζα, συνεχίζει την εποίκηση, κόβει την παροχή νερού και ρεύματος στους παλαιστίνιους, τρομοκρατεί

Εγκλωβισμένος Παλαιστίνιος: Πίνει τον καφέ μαζί με το έντομο.

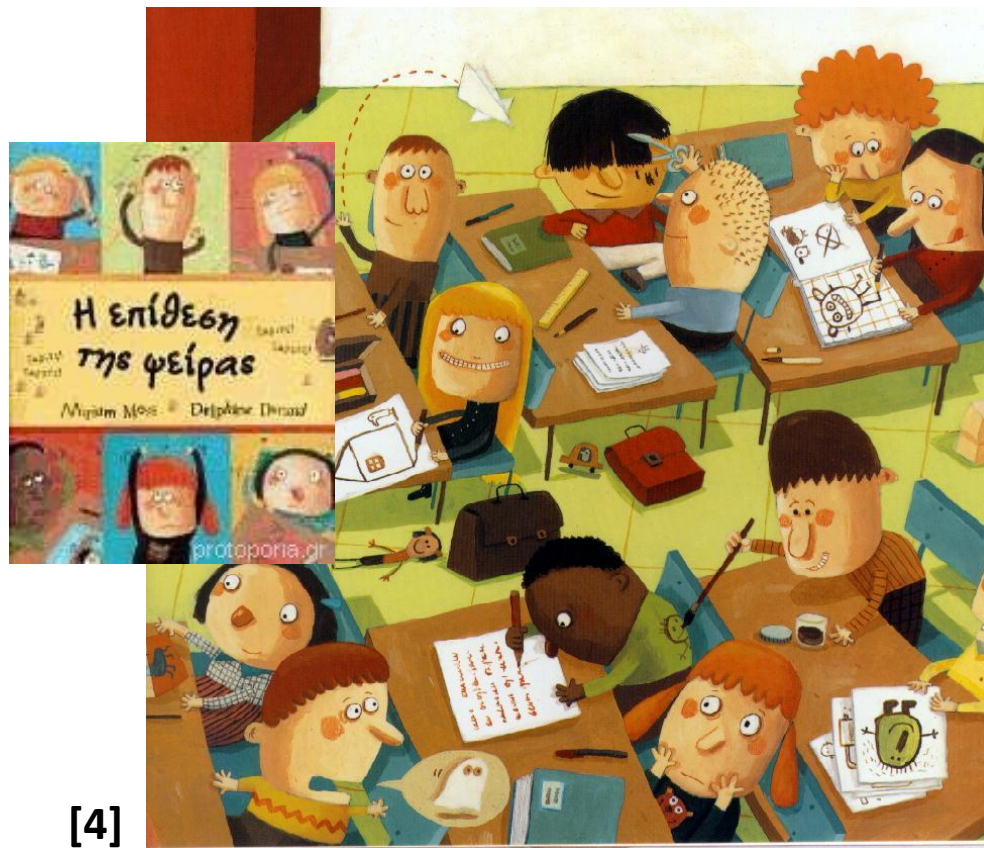
Έλληνας: Ρίχνει ένα βρισίδι στη γυναίκα του και πάει στη μάνα του να πει ένα καφέ της προκοπής

Ρατσιστικές αντιλήψεις (6/6)

Ρατσισμός υπάρχει και δια του αποκλεισμού. Με άλλα λόγια όταν αρνούμαστε να φιλοξενήσουμε συγκεκριμένους χαρακτήρες (π.χ. ομοφιλόφιλους) στα βιβλία μας, ενώ υπάρχουν στην κοινωνία.

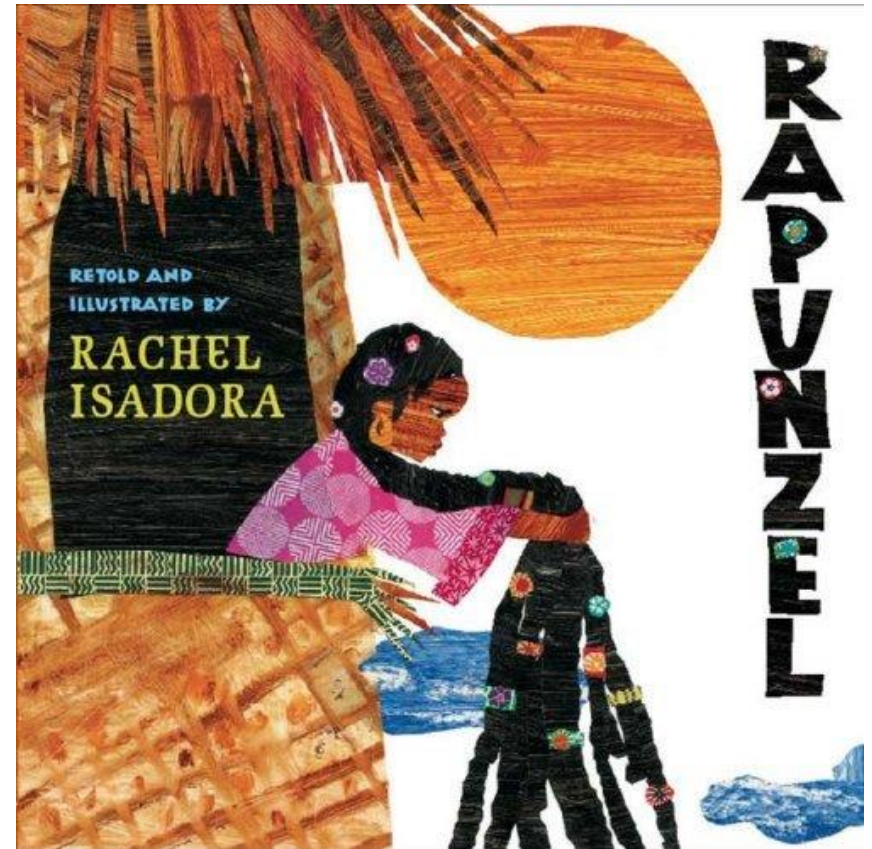

[4]

Αντιρατσιστικά μηνύματα (1/6)

Αντιρατσιστικά μηνύματα εγγράφονται στα κείμενα και όταν η εικονογράφηση φιλοξενεί χαρακτήρες που δεν είναι απαραίτητως λευκοί.

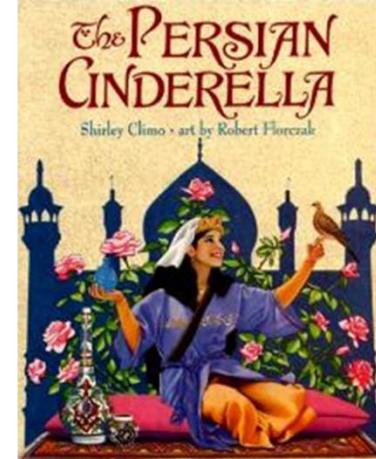
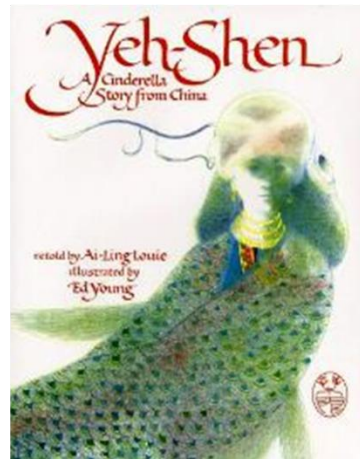
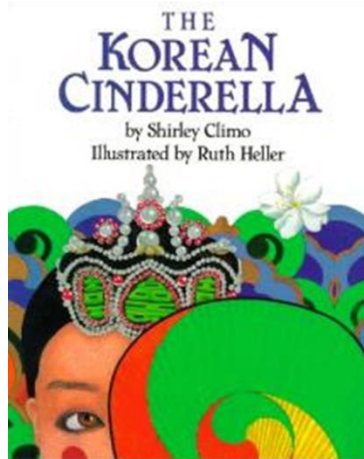

[5]

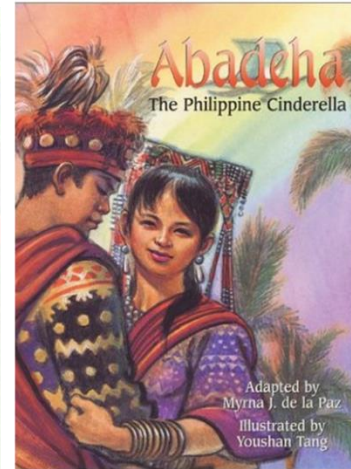
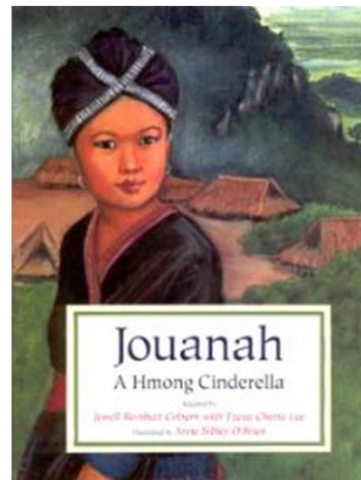

Αντιρατσιστικά μηνύματα (2/6)

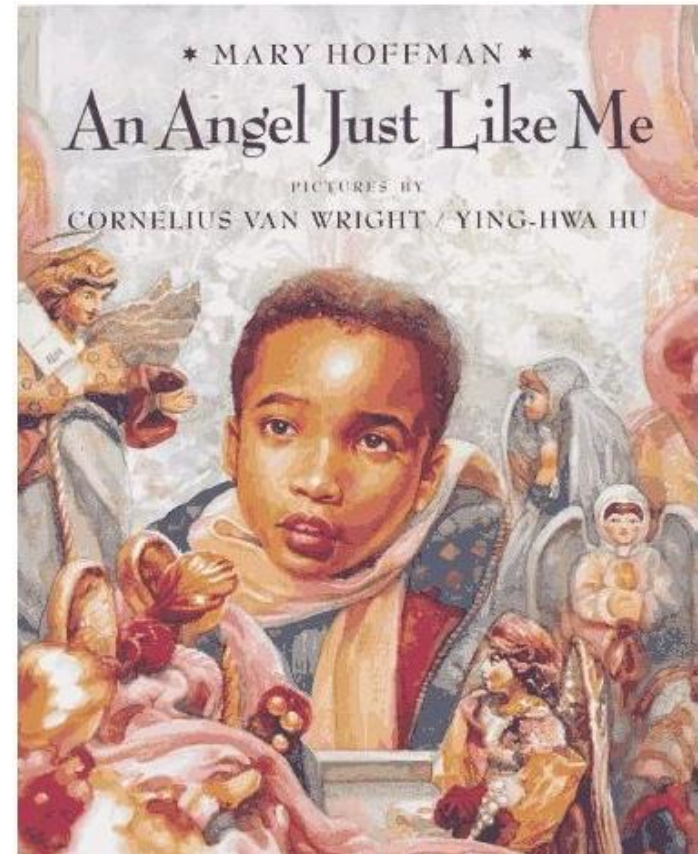

[6]

Αντιρατσιστικά μηνύματα (3/6)

Συμβαίνει και σε κείμενα με θρησκευτικό περιεχόμενο, όταν αναρωτιούνται γιατί όλα τα ιερά πρόσωπα είναι πάντοτε λευκά.

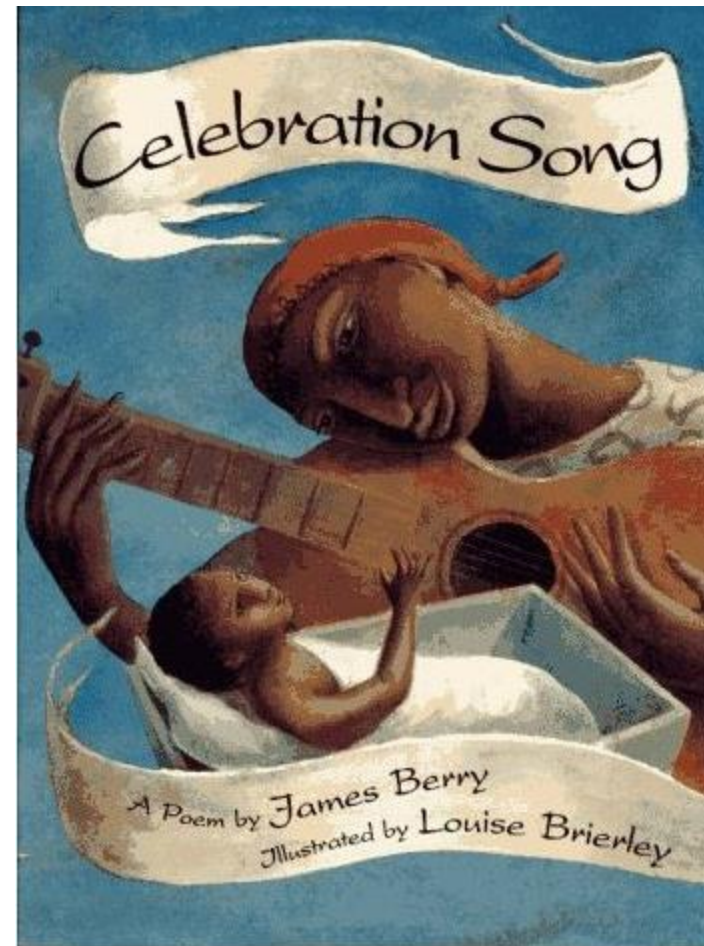

[7]

Αντιρατσιστικά μηνύματα (4/6)

Κάποιες φορές όμως τα πράγματα αλλάζουν!

Το βιβλίο αναφέρεται στα πρώτα γενέθλια του Χριστού σε σκηνικό Καραϊβικής.

[8]

Αντιρατσιστικά μηνύματα (5/6)

Κάποτε το αντιρατσιστικό μήνυμα, ακόμη και στην εικόνα, μπορεί να είναι άμεσο και εμφανές.

[9]

Αντιρατσιστικά μηνύματα (6/6)

Σε άλλες περιπτώσεις το αντιρατσιστικό άμεσο μήνυμα (Λευκοί και έγχρωμοι ενωμένοι) συγκρούεται με ένα υφέρπον ρατσιστικό (Λευκοί-άγγελοι, Έγχρωμοι-σατανάδες).

[10]

Διαπολιτισμικό βιβλίο

Στο διαπολιτισμικό βιβλίο συχνά παρατηρούνται **ατοπήματα-κλισέ:**

- **Πλοκής.** Π.χ. Ο διαφορετικός προκειμένου να γίνει αποδεκτός πρέπει να κάνει ηρωικές πράξεις.
- **Χαρακτήρων.** Π.χ. Ο διαφορετικός είναι πάντα τέλειος (Το σύνδρομο του Χορεύοντα με τους Λύκους).
- **Φωνής.** Π.χ. Ο 'άλλος' είναι σιωπηλός και εμείς αναλαμβάνουμε να μιλήσουμε για αυτόν.

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (1/16)

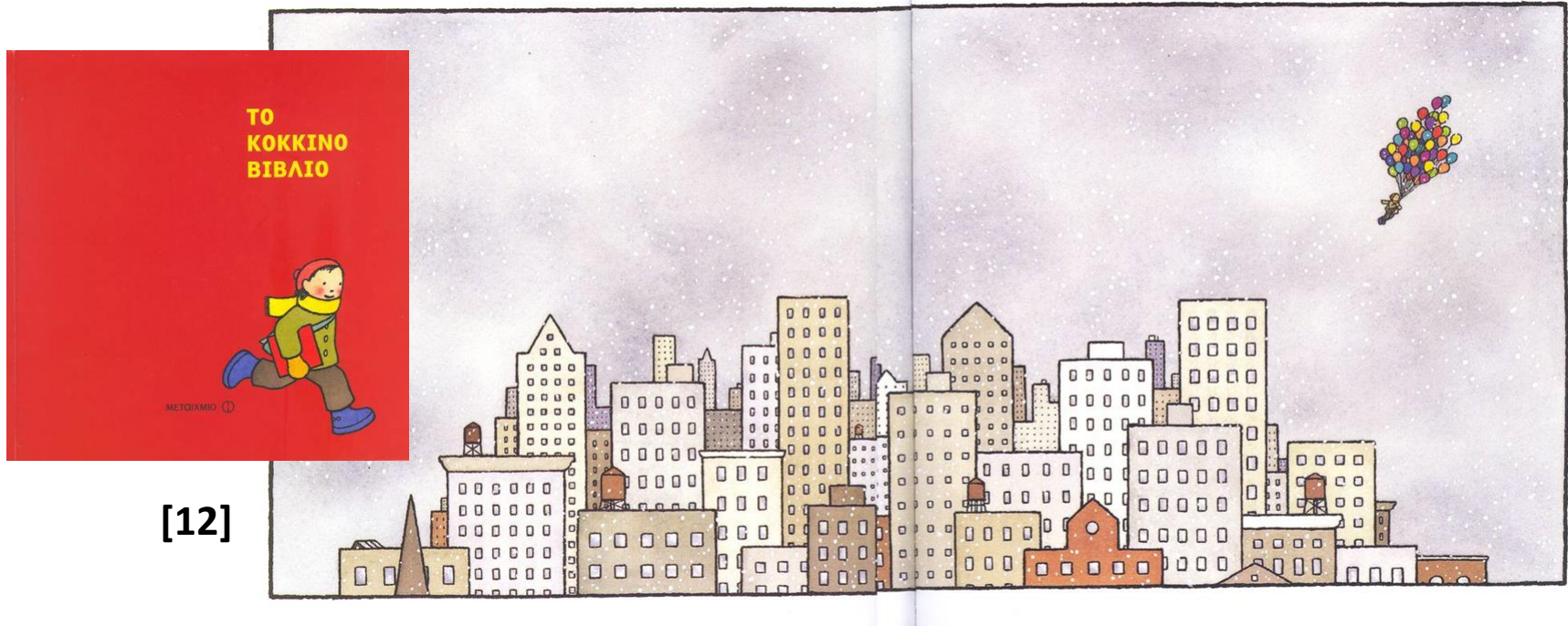
Λογοτεχνική παραγωγή
άλλων λαών (π.χ.
Ιαπωνικά παραμύθια).

[11]

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (2/16)

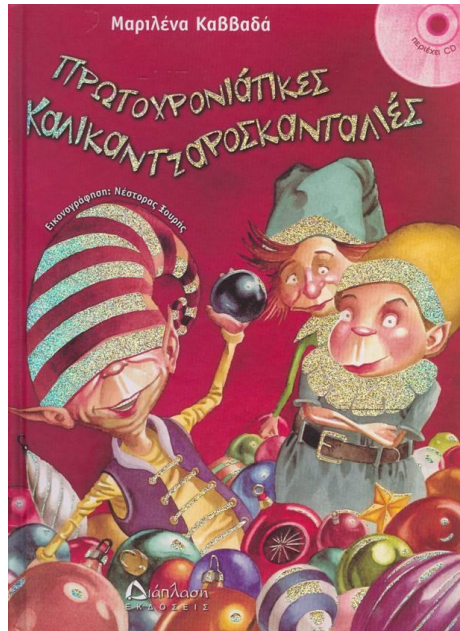

Μεταφράσεις κειμένων

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (3/16)

[13]

...εν το είχαν καταλάβει νωρίτερα; Για παιδιά, που είχαν με-
δική συμπεριφορά τους απέναντι στα νανάκια, θέλοντας
...δεν έστειλαν ένα οποιοδήποτε δώρο, που θα έπρεπε να
...ή ή ο μπαμπάς. Έστειλαν το πιο αγαπημένο τους παιχνίδι!
...κολα απ' όλα το χαρίζει και το αποχωρίζεται κανείς!
...ε να χτυπά επίμονα το κουδούνι. Έτρεξαν όλοι γρήγορα
...ο ταχυδρόμος, που έφερνε με κόπο ένα τεράστιο πακέτο.
...α σας, καλά μου νανάκια. Μέρες προσπάθη να το φέρω
...κοπος και λαχανιασμένος ο κυρ-Τάσος,
...χισαν να το ζετυλίγουν όσο πιο γρήγορα μπορούσαν με
...ους κεράκια. Δεν πίστευαν στα μάτια τους. Το περιτύ-
... ήταν το μεγαλύτερο γράμμα που γράφτηκε ποτέ κι ήταν
...ιο λέξεις, γραμμένες όμως αμέτρητες φορές, σε όλες τις
... γνώμη κι ένα ευχαριστώ από κάθε παιδί, μεγάλο ή μικρό.
...ο Νότο, από τη Δύση ή την Ανατολή!

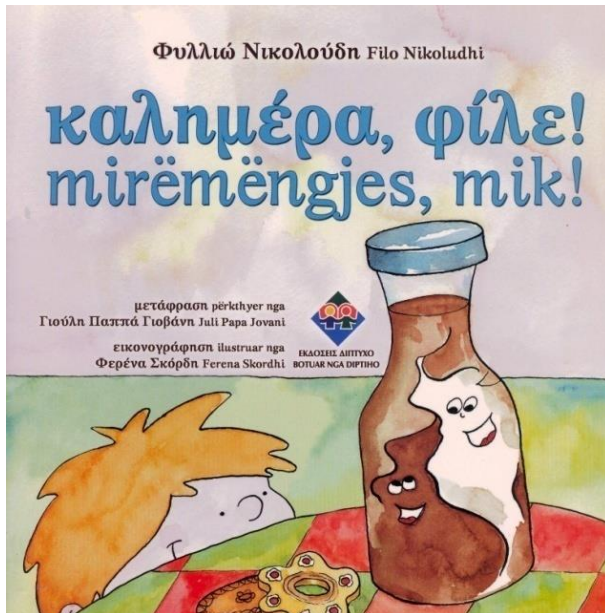

Ξένες Γλώσσες

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (4/16)

Βιβλία σε περισσότερες
από μία γλώσσες.

[14]

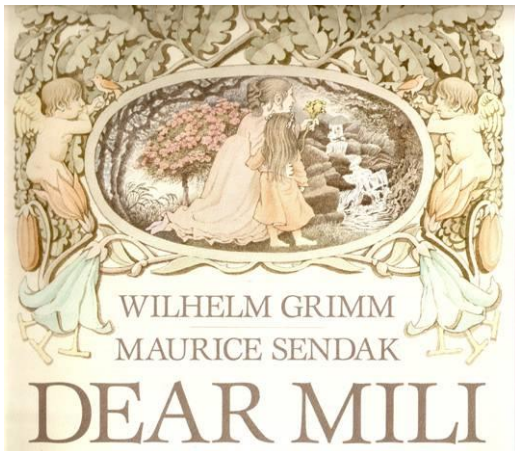

[15]

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (5/16)

Βιβλία από συγγραφείς/
εικονογράφους
διαφορετικής
εθνικότητας.

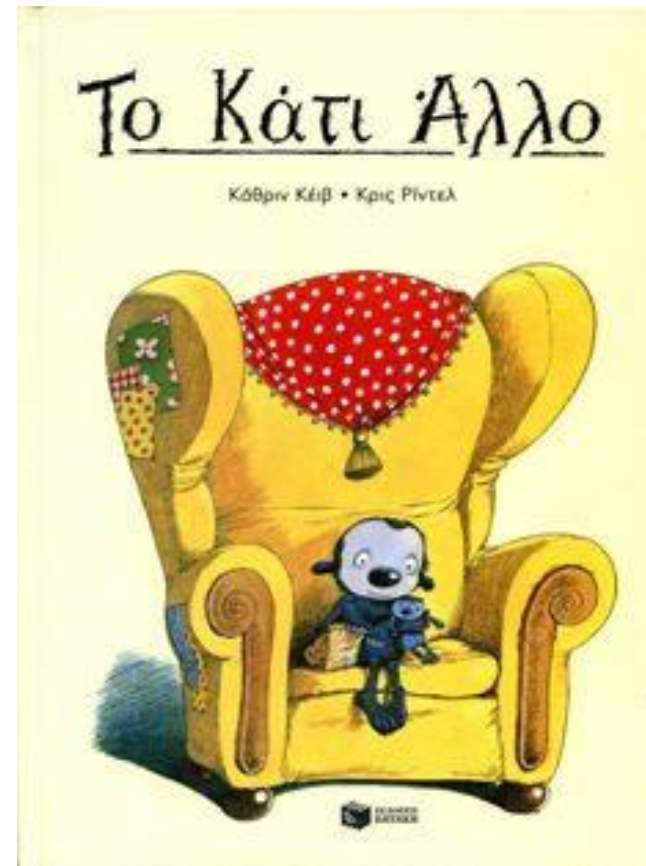
[16]

[17]

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (6/16)

Βιβλία που
επικεντρώνονται στη
δυστυχία του να είσαι
διαφορετικός.

[18]

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (7/16)

Ακόμη και αν είσαι λευκή
ανάμεσα σε μαύρες
(σοκολάτες).

[19]

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (8/16)

Βιβλία που αντιδρούν στα
στερεότυπα.

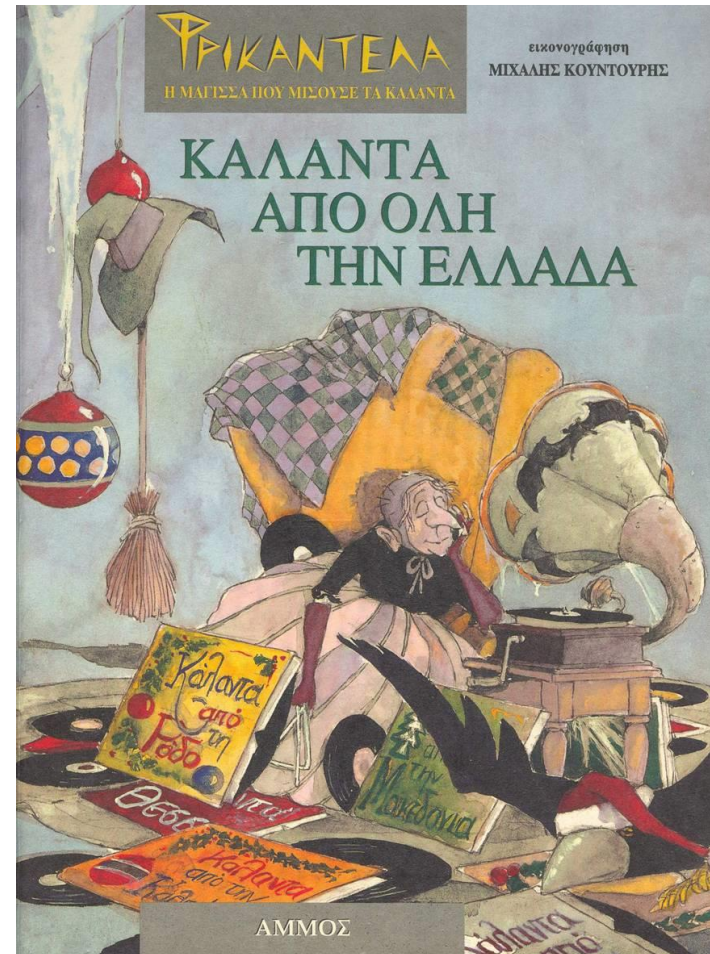

[20]

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (9/16)

Βιβλία που δείχνουν ότι
όλοι εμείς δεν είμαστε
ίδιοι.

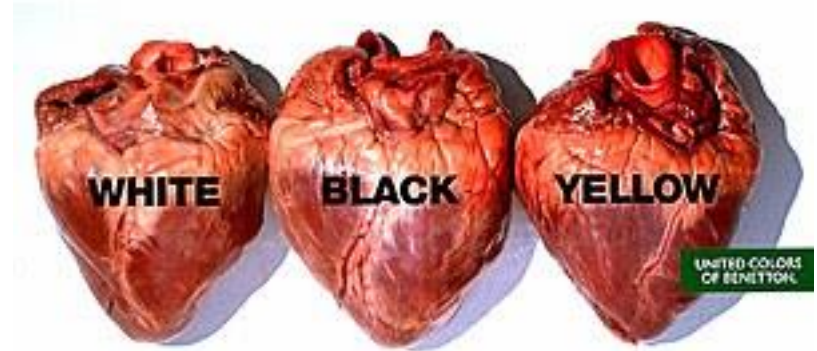
[21]

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (10/16)

Βιβλία που
υπογραμμίζουν τις
ομοιότητες ανάμεσα σε
όλους τους ανθρώπους.

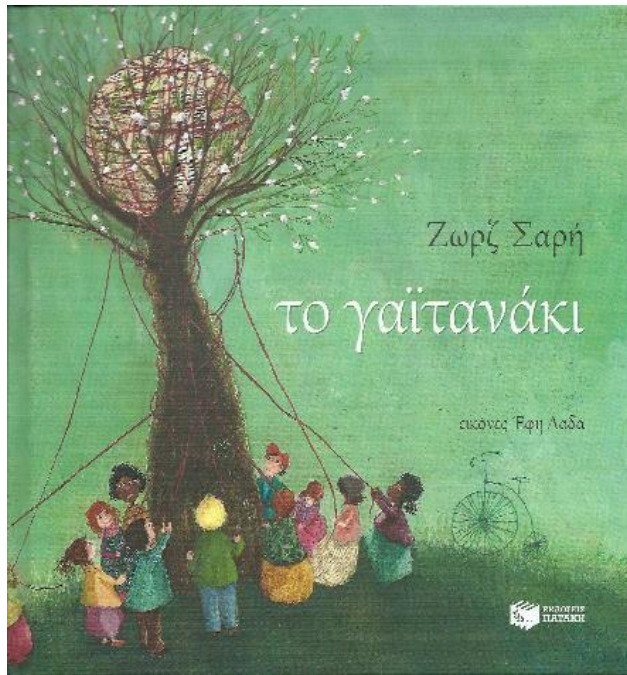

[22]

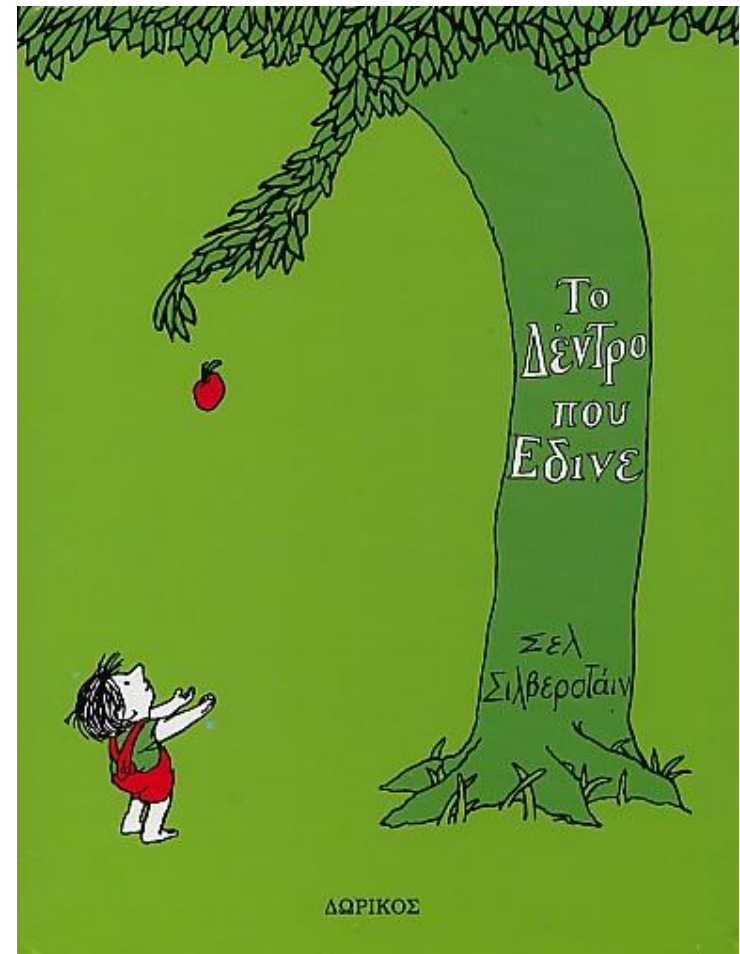

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (11/16)

Βιβλία φιλειρηνικά και
οικολογικά.

[23]

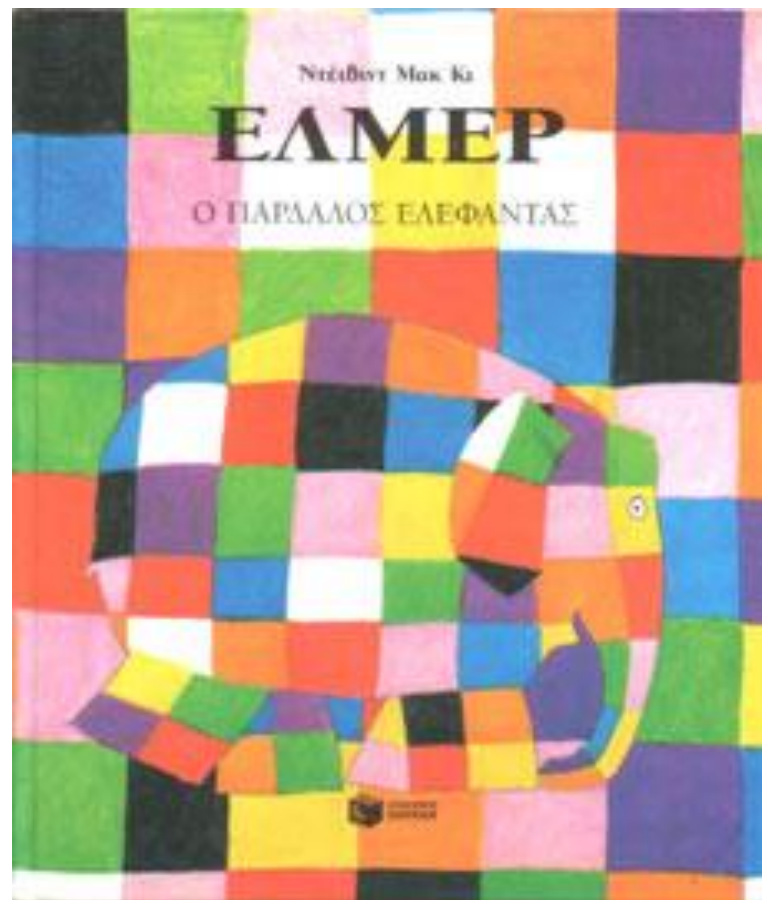

[24]

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (12/16)

Βιβλία που τονίζουν το
δικαίωμα στη
διαφορετικότητα.

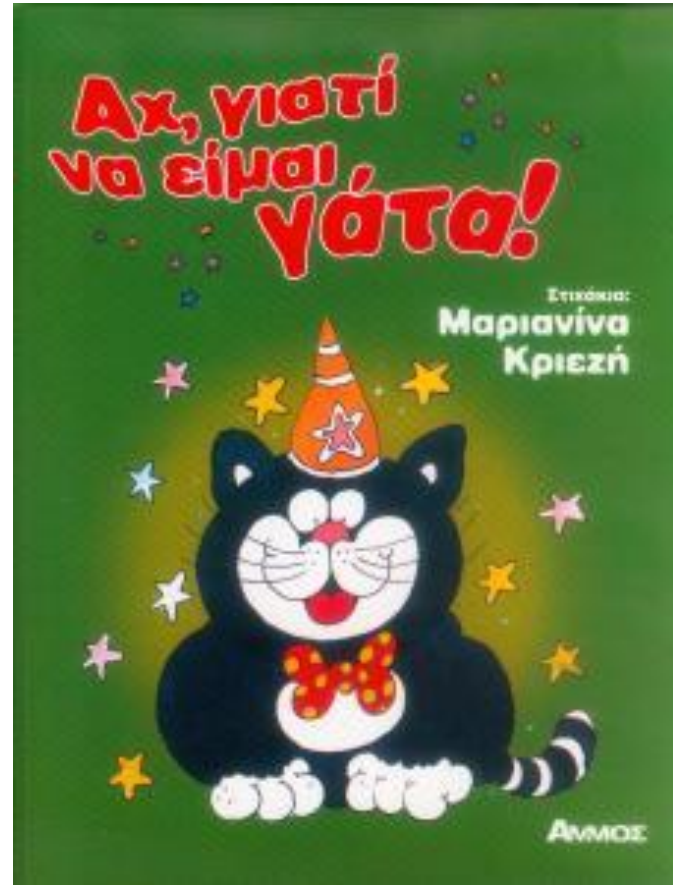

[25]

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (13/16)

Βιβλία που ενισχύουν την
αποδοχή του εαυτού.

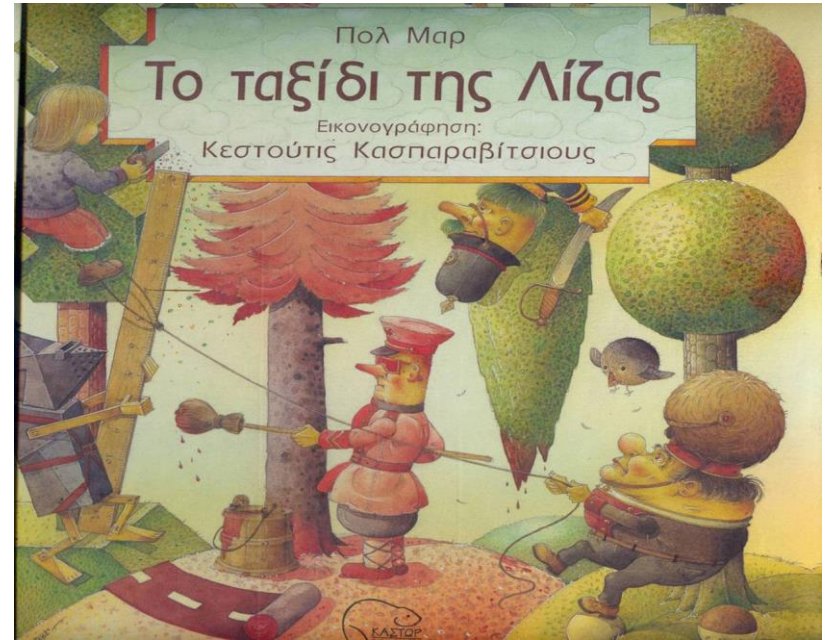
[26]

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (14/16)

Βιβλία που τονίζουν τον
παραλογισμό της
αφομοίωσης.

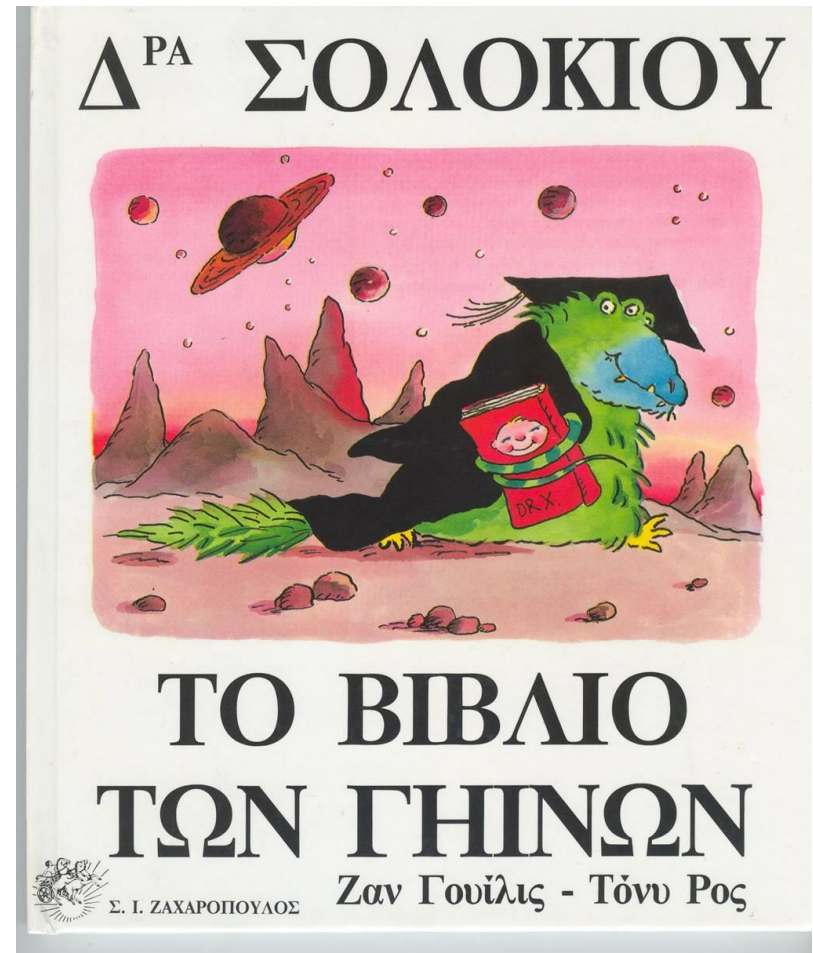

[27]

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (15/16)

Βιβλία που βλέπουν με τα
μάτια του Άλλου.

[28]

Γνωριμία και αποδοχή του άλλου μέσω των βιβλίων (16/16)

Ανοιχτά ή εγγράψιμα
κείμενα.

[29]

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Αγγελική Γιαννικοπούλου 2015. Αγγελική Γιαννικοπούλου. «Ιδεολογία στην Παιδική Λογοτεχνία. Παιδικό Βιβλίο και Διαπολιτισμική Αγωγή». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<http://opencourses.uoa.gr/courses/ECD3/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λπ., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από τη χρήση του έργου, για τον διανομέα του έργου και αδειοδόχο.
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο.
- που δεν προσπορίζει στον διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο.

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς,
- το Σημείωμα Αδειοδότησης,
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων,
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει),

μαζί με τους συνοδευτικούς υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/7)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνα 1: [Ρατσισμός](#), CC0 Public Domain, Pixabay.

Εικόνα 2: Δέκα μικρά αραπάκια. Παιδικό τραγούδι.

Εικόνα 3: Σελίδα από το βιβλίο «[Μαφάλντα 1-12](#)» / Quino · εικονογράφηση Quino · μετάφραση Νίκη Τζούδα, Κατερίνα Χριστοδούλου. - 1η έκδ. - Αθήνα : Μέδουσα, 2006. Biblionet.

Εικόνα 4: Εξώφυλλο και σελίδα του βιβλίου «[Η επίθεση της ψείρας](#)» / Miriam Moss · μετάφραση Γιώργος Φωτιάδης · εικονογράφηση Delphine Durand. - 1η έκδ. - Αθήνα : Μεταίχμιο, 2002. Biblionet.

Εικόνα 5: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Rapunzel](#)», retold and illustrated by Rachel Isadora, , New York, New York. G.P. Putnam's Sons a division of Penguin Young Reader & Group, 2008. Goodreads.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/7)

Εικόνα 6: Εξώφυλλα των βιβλίων:

- [The Korean Cinderella](#) by Shirley Climo, Ruth Heller. Copyright HarperCollins. All rights reserved. Goodreads.
- [The Persian Cinderella](#) by Shirley Climo, Robert Florczak. Copyright HarperCollins. All rights reserved. Goodreads.
- [Abadeha: The Philippine Cinderella](#) by Myrna J. De La Paz, Youshan Tang. Copyright Shens Books & Supplies. All rights reserved. Goodreads.
- [Yeh-Shen: A Cinderella Story](#) from China by Ai-Ling Louie, Ed Young. Copyright Paperstar. All rights reserved. Goodreads.
- [Jouanah: A Hmong Cinderella](#) by Jewell Reinhart Coburn, Tzexa Cherta Lee, Anne Sibley O'Brien. Copyright Shens Books & Supplies. All rights reserved. Goodreads.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (3/7)

Εικόνα 7: Εξώφυλλο του βιβλίου «[An Angel Just Like Me](#)» by Mary Hoffman, Cornelius Van Wright (Illustrations), Ying-Hwa Hu (Illustrations). Copyright Frances Lincoln Children's Books. All rights reserved. Goodreads.

Εικόνα 8: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Celebration Song: A Poem](#)» by James Berry, Louise Brierley (Illustrator), Copyright Simon & Schuster. All rights reserved.

Εικόνα 9, 10, 22: [Διαφημίσεις Benetton](#), Copyright United Colors of Benetton. Top 10 Buzz.

Εικόνα 11: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Ιαπωνικά παραμύθια](#)» / Florence Sacade · εικονογράφηση Yoskisque Kurosaki · μετάφραση Γεωργία Τσούλια. - 1η έκδ. - Αθήνα : Κέδρος, 1998.

Εικόνα 12: Εξώφυλλο και ενδεικτικές σελίδες του βιβλίου «[Το κόκκινο βιβλίο](#)» - Αθήνα : Μεταίχμιο, 2014.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (4/7)

Εικόνα 13: Εξώφυλλο και ενδεικτικές σελίδες του βιβλίου «[Πρωτοχρονιάτικες καλικαντζαροσκανταλιές](#)» / Μαριλένα Καββαδά · εικονογράφηση Νέστορας Ξουρής · μουσική σύνθεση Νίκος Παπαδογιώργος. - 1η έκδ. - Αθήνα : Διάπλαση, 2009.

Εικόνα 14, 15: Εξώφυλλο και ενδεικτικές σελίδες του βιβλίου «[Καλημέρα, φίλε = Mirëmëngjes, mik](#)» / Filo Nikoludhi · μετάφραση Juli Para Jovani · εικονογράφηση Ferena Skordhi. - Αθήνα : Δίπτυχο, 2005.

Εικόνα 16, 17: Εξώφυλλο και ενδεικτικές σελίδες του βιβλίου «[Dear Mili](#)» by Wilhelm Grimm, Maurice Sendak (Illustrator), Copyright Michael Di Capua Books. All rights reserved. Goodreads.

Εικόνα 18: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Το κάτι άλλο](#)» / Κάθριν Κέιβ · μετάφραση Ρένια Τουρκολιά - Κυδωνιέως · εικονογράφηση Κρις Ρίντελ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2012.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (5/7)

Εικόνα 19: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Η λευκή και η μαύρη σοκολάτα](#)» / Λένα Χρηστίδη. Κέδρος, 2002.

Εικόνα 20: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Τα τρία μικρά λυκάκια](#)» / Ευγένιος Τριβιζάς · εικονογράφηση Έλεν Οξένμπερυ. - Αθήνα : Μίνωας, 2011.

Εικόνα 21: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Φρικαντέλα: Η μάγισσα που μισούσε τα κάλαντα](#)» / Ευγένιος Τριβιζάς · εικονογράφηση Μιχάλης Κουντούρης. - Αθήνα : Καλέντης, 2003.

Εικόνα 23: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Το γαϊτανάκι](#)» / Ζωρζ Σαρή · εικονογράφηση Έφη Λαδά. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2014. Biblionet.

Εικόνα 24: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Το δέντρο που έδινε](#)» / Σελ Σιλβερστάιν · εικονογράφηση Σελ Σιλβερστάιν · μετάφραση Χ. Σκαπεντζή. - Αθήνα : Δωρικός, 1989. Biblionet.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (6/7)

Εικόνα 25: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Έλμερ, ο παρδαλός ελέφαντας](#)» / David McKee · μετάφραση Αθηνά Α. Ανδρουτσοπούλου. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 1996. Biblionet.

Εικόνα 26: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Αχ, γιατί να είμαι γάτα](#)» / Κόλιν Χώκινς, Τζάκι Χώκινς · διασκευή Μαριανίνας Κριεζή · εικονογράφηση Κόλιν Χώκινς, Τζάκι Χώκινς. - Αθήνα : Άμμος, 1993. Biblionet.

Εικόνα 27: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Το ταξίδι της Λίζας](#)» / Πολ Μαρ · εικονογράφηση Κεστούτις Κασπαραβίτσιους · μετάφραση Μαρία Μούγιαννη. - Αθήνα : Κάστωρ, 1998. Biblionet.

Εικόνα 28: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Δρα Σολόκιου, το βιβλίο των γήινων](#)» / Ζαν Γουίλις · μετάφραση Βερίνα Χωρεάνθη · εικονογράφηση Τόνυ Ρος. - Αθήνα : Ζαχαρόπουλος Σ. Ι., 1991. Biblionet.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (7/7)

Εικόνα 29: Εξώφυλλο του βιβλίου το «[Το κομμάτι που λείπει συναντά το μεγάλο Ο](#)» / Σελ Σιλβερστάιν · μετάφραση Άννα Μαρία Στεφάν. - Αθήνα : Δωρικός, 1998. Biblionet.

